

SMRTNA KAZEN — DOKLEJ ŠE?

Društvo za kazensko pravo in kriminologijo Slovenije je pred nekaj dnevi organiziralo v konferenčni dvorani ljubljanske sodne palače okroglo mizo o odprtih vprašanih smrtni kazni. Pred dokaj velikim avditorijem, v katerem so bili večinoma pravniki, žal pa premalo novinarjev, je pet naših vrhunskih strokovnjakov za kazensko pravo nastopilo z referati, potem pa je sledila diskusija. Prof. dr. Ljubo Bavcon, najdoslednejši in najvztrajnejši slovenski abolicionist (nasprotnik smrtni kazni) je v uvodnem referatu razgrnil splošne filozofske in etične probleme smrtni kazni.

Med drugim je poudaril, da bi morali upoštevati bistveno razliko med državo in posameznikom glede uporabe nasilja: država bi morala pri odmerjanju kazni izhajati iz višjih moralnih norm — z drugimi besedami, država ni etično upravičena sankcionirati ubijanje (= smrtno kazen) kot poravnava za zločine posameznikov. Prof. Bavcon je citiral tudi Marxa, ki se sprašuje: »Odkod in komu gre pravica, da bi mene kaznovali z namenom, da bi druge zastrašili?« Opozoril je na preseñetljivo dejstvo, da je bila odprava smrtni kazni v programu vseh socialističnih in komunističnih gibanj, dokler so bila ta gibanja v opoziciji, ko pa so prišla na oblast, so smrtno kazen ne samo ohranila, temveč pogosto celo uvedla v kazensko pravo. Iz tega lahko sklepamo, da je tesna zveza med oblastjo in smrtno kaznijo, ki bi se je morali nosilci in subjekti naše samoupravne socialistične demokracije zavedati in smrtno kazen odpraviti, če hočemo resnično graditi socializem »s človeškim obrazom«. — Prof. dr. Katja Vodopivec je navezala na Bavconovo razmišljanje in poudarila absurdnost smrtni kazni.

»S kakšno pravico lahko nekemu naložimo, da izvrši smrtno kazen, ki je sami ne bi izvršili?« se je med drugim vprašala. Opozorila je tudi na absurdno in nehumano (v nasprotju z zdravniško etiko) vlogo zdravnika pri eksekucijah. — Prof. dr. Alenka Šelih, moderatorica okrogle mize, je prisotne seznanila s prizadevanji OZN za odpravljanje smrtni kazni v državah članicah. Navedla je podatek, da se v Evropi smrtna kazen ohranja — poleg v državah t.i. realnega socializma — samo še v Jugoslaviji in Turčiji. Sodnik vrhovnega so-

dišča Tomo Grgič je v svojem referatu o izrekanju in izvajanju smrtni kazni v Jugoslaviji poudaril tendenco upadanja te drastične »kazni« ter čedalje bolj restriktivne pogoje obsojanja na smrt. — Kot zagovornik smrtni kazni (oz. nasprotnik njené ukinitve v »sedanjem trenutku«) pa se je v svojem referatu o generalnem preventivnem učinku smrtni kazni izrekel javni tožilec Stane Igljič. »Smrtno kazen se spleča zadržati v kazenski zakonodaji, tudi če prepreči en sam umor,« je med

drugim citiral Igljič, ob tem pa je nekdó v dvorani ironično dodal, da bi spričo takšne logike smrtna kazen morala preprečiti vsaj dva umora, če namreč poleg žrtve štejemo še obsojenca. Običajni argument zagovornikov smrtni kazni je — poleg domnevne preventive, za katero pa so številne študije dokazale, da sploh ne drži — v tem, da »trenutne okoliščine« ne dopuščajo ukinitve. Jtoda vprašajmo se, katere so te slavne »trenutne okoliščine« 40 let po koncu vojne, po štirih desetletjih

graditve socialistične družbe? In ali sploh kdaj »trenutne okoliščine« etično dopuščajo, da v zakon vnesemo klavzuló ubijanju, pa še »v imenu ljudstva«? Ali moramo res čakati, da se izteče to večno »prehodno obdobje«, čakati na »komunistični raj na zemlji«, ko bo Kajnov zločin popolnoma izbrisan iz spomina, da bi lahko odpravili smrtno kazen?

Nisem edini, ki mi je jasno, da so to samo izgovori oblasti; da bi držala monopol (na simbolni in realni ravni) nad življenjem in smrtjo ljudi, nas vseh. Toda nam, otrokom socializma, gre za preseganje takšnih monopolov — PRAV V IMENU SOCIALIZMA.

MARKO URŠIČ

FILOZOFIJA IN KULTURA

Za Slovensko filozofsko društvo je javnost večkrat slišala posebno v zadnjem času, oz. od takrat, ko je to društvo z dobro obiskano in odmevno javno tribuno o intelektualnem delu in svobodi bistveno pripomoglo k poglobljanju procesa demokratizacije v javnosti. Toda ob tem je potrebno poudariti, da kljub udeleženosti društva v diskusijah splošnejšega družbenega in političnega pomena, poteka v društvu tudi manj hrupno, a po svoji temeljnosti nič manj pomembno strokovno delovanje. Tako je bil 1. in 2. marca 1985 v organizaciji SFD na ljubljanski filozofski fakulteti jugoslovanski simpozij na temo **filozofija in kultura**. Potek diskusij ob referatih je v celoti potrdil uvodni besedi predsednik SFD, dr. Darka Štrajna in predsednika pred kratkim obnovljene Zveze filozofskih društev Jugoslavije, dr. Nenada Miščevića. V uvodnih besedah sta namreč ugotovila, da se v zadnjih štirih letih vse bolj krepijo stiki med jugoslovanskimi filozofskimi združenji (rezultat te dejavnosti je bila tudi obnova Zveze društev) po dokaj dolgem,

in za jugoslovansko filozofsko sodelovanje zaviralnem obdobju stagnacije v stikih. Novejši razvoj filozofije po posameznih republikah, ki je do določene mere povezan z razvojem mlajših generacij filozofov, je po besedah obeh predsednikov ukinil ozkosti v usmerjenosti filozofskega raziskovanja in prinesel v filozofsko raziskovanje celo vrsto novih smeri, ki so bile poprej v SFRJ slabo znane ali pa celo neargumentirano dogmatično zavračane. Prav nič paradoksnó pa ni, da je prav pluralizem v filozofskem iskanju na široko odprl možnosti tolerantne (čeprav tudi kritične) izmenjave mnenj med filozofi iz različnih republik in pokrajin. Simpozij v Ljubljani je to povsem potrdil, saj so se referati prvega dne gibali v razponu od obravnav aktualnih vprašanj marksizma (dr. Tine Hribar, mag. Marija Švajncer, dr. Franc Pediček) do vprašanj posredovanja pomena v budizmu (dr. Rada Iveković) in do estetskih problemov likovne teorije (dr. Milan Butina, mag. Jožef Muhovič). Posebno osvežitve prvega dne simpozija je prispeval Igor

Žagar z lucidno analizo pomenov časopisnih poročil o beograjskem procesu. Drugi dan simpozija (z izjemo referata mag. Vande Božičević, ki se je ukvarjala z vprašanji literarne teorije) je bil posvečen raziskavam na področju tistih filozofskih usmeritev, ki jih povzema termin analitična filozofija. Gre za filozofske usmeritve, ki izhajajo iz sodobnih (večinoma anglosaških) teorij jezika, novodobnega razvoja logike in filozofije znanosti. V tem delu simpozija so prebrali svoje referate dr. Heda Festini (o Katzovi teoriji reference in komunikacije), mag. Marko Uršič (soočenje Orwella in Dumetta), dr. Nenad Miščević (o vprašanju osnove kulturalno zasnovanih teorij), dr. Olga Kunst-Gnamuš (o globinski analizi jezika na primeru samoupravnega diskurza), dr. Andre Ule (o Wittgensteinovi dilematski), dr. Matjaž Potrč (o vprašanju kavzalnosti v zgodovini) in mag. Bojan Borstnar (o odnosu med znanostjo in umetnostjo). Najpovemo še to, da so predstavniki organizatorja najavili objavo referatov v reviji *Anthropos*. K.V.

